

Den kubanska revolutionens ideologi

av Che Guevara 8 oktober 1960

Utan en revolutionär teori ingen revolutionär rörelse”, lyder med Lenins ord en av den revolutionära rörelsens mest grundläggande trossatser. Från denna avviker enligt vissas åsikt den unika kubanska revolutionen. Men varje trossats måste stå tillbaka för den revolutionära teori som växer fram ur ett socialt sammanhang. Tolkar man en historisk verklighet korrekt och använder dess krafter på rätt sätt, kan man alltså göra revolution även utan kunskap om teorin.

Den kubanska revolutionens främsta aktörer hade inte något samlat synsätt att utgå ifrån, men å andra sidan saknade de inte kunskap om de olika idéer kring historia, samhälle, ekonomi och revolution som debatteras i dagens värld. Det var en bred kunskap om verkligheten, en nära gemenskap med folket, en fast beslutsamhet om målet och erfarenheter av revolution i praktiken som gjorde det möjligt för revolutionens förgrundsgestalter att skaffa sig mera fullödiga teoretiska insikter.

Detta sagt som inledning till en förklaring av denna sällsamma företeelse som sätter myror i huvudet på alla och envar, nämligen hur och varför en handfull män efter ett förkrossande nederlag mot en tekniskt och numerärt vida överlägsen armé lyckades överleva, sedan växa sig ännu starkare än fienden i stridsområdet och föra kampen vidare till nya områden, och till sist och trots sitt stora numerära underläge besegra denna armé på det öppna slagfältet.

Som den som sällan ägnar teorin vederbörlig uppmärksamhet besitter jag självklart inte hela sanningen om den kubanska revolutionen. Jag skall bara försöka ge en utgångspunkt för en tolkning av denna sanning.

Den kubanska revolutionen måste delas upp i två helt åtskilda skeden; först den väpnade kampen fram till januari 1959 och sedan den politiska, ekonomiska och sociala omvandling som tog vid efter segern. Även dessa två skeden bör delas upp i mindre etapper, där jag utgår från hur ledarnas revolutionära tänkande utvecklades genom kontakten med folket.

Här måste jag dock slå fast hur jag förhåller

mig generellt till den kontroversiella marxismen. När jag blir tillfrågad om jag är marxist eller ej, blir mitt svar detsamma som fysikerns eller biologens, som tillfrågas om de är ”newtonianer” eller ”pasteurianer”. ”Marxist” ska man vara med samma självklarhet som fysikern är ”newtonian”, i den bemärkelsen att svunna tiders människor aldrig kan fränkännas sin del av sanningen, även om nya idéer föds under resans gång. Vi har till exempel Einsteins relativitetsteori eller Plancks kvantteori som ju på intet vis förringar Newtons upptäckter, eftersom det var tack vare dessa insikter som fysiken kunde utvecklas vidare fram till en ny syn på världsalltet.

Samhällsvetenskapens framsteg bildar en lång historisk kedja, vars länkar ständigt hakar i och befruktar varandra. I tidernas begynnelse hade kineserna, araberna och hinduerna sin matematik, men idag känner matematiken inga gränser. Mellan Demokritos och Marx berikades samhällsvetenskapen av en lång rad tänkares unika forskning, erfarenheter och läror. Marx’ storhet ligger i att han plötsligt tillförde denna vetenskap en kvalitativ förändring. Han tolkade historien och förstod dess rörelser, han förutsåg framtiden, men tog också ett steg vidare från sitt vetenskapliga värv och tillförde en revolutionär tanke: Naturen ska inte bara tolkas, den måste också omvandlas. Människan upphör att vara slav och verktyg åt ett sammanhang och blir den som danar sin egen framtid.

Från den stunden blir Marx en given måltavla för alla dem som haft ett egenintresse av att bevara det gamla, ett öde som redan drabbat Demokritos, vars verk brändes upp av själve Platon och hans lärjungar i den atenska slavägararistokratin.

Den kubanska revolutionen anammar Marx där han lämnar vetenskapen och fattar det revolutionära geväret. Syftet är dock inte att omvärdera eller bekämpa det som kommit efter Marx, inte heller att återuppväcka den *rena* Marx, utan det är helt enkelt därför att vetenskapsmannen Marx fram till den punkten forskat och sett in i framtiden *vid sidan om*

historien, för att därefter bli den kämpande Marx inom historien.

När vi revolutionärer och handlingsmänniskor inledde vår kamp mot den gamla maktstrukturen, där vi stödde oss på folket och hade detta folks lycka och välgång som mål, följde vi helt enkelt de historiska lagar som vetenskapsmannen Marx hade föregripit. I det revolutionära skeendet på Kuba verkar alltså marxismens lagar, vare sig de rätt förstås och omfattas av revolutionens förgrundsgestalter eller ej.

För att göra sig en bättre bild av den revolutionära rörelsen på Kuba fram till den 1 januari bör man dela upp den i följande etapper:

1. Tiden före landstigningen med Granma,
2. tiden därifrån till och med segrarna vid La Plata och Arroyo del Infierno,
3. tiden fram till slaget om El Uvero och bildandet av den Andra Gerillakolonnen,
4. tiden fram till bildandet av den Tredje och den Fjärde Kolonnen,
5. framryckningen mot Sierra de Cristal och bildandet av den Andra Fronten,
6. den misslyckade storstrejken i april,
7. den stoppade storoffensiven och framryckningen mot Las Villas.

Var och en av dessa etapper i gerillakriget bildar den yttre ramen kring skiftande föreställningar om samhället och tolkningar av den kubanska verkligheten som formade tänkandet hos revolutionens militära ledare, som med tiden också skulle komma att bli erkända politiska ledare.

Före landstigningen med Granma härskade entusiasmen och en blind tro på att en snabbt uppblussande folkresning tillsammans med spontana revolutionära strejker skulle kunna krossa Batistas maktapparat och störta diktatorn själv. Rörelsen var en direkt uppföljare till det Ortodoxa Partiet och dess huvudparoll om att ”bekämpa penningen med oförvitlighet”. En rättskaffens myndighetsutövning var alltså den bärande tanken för det nya styret på Kuba. Fidel Castro hade emellertid i *Historien skall frikänna mig* satt upp målsättningar som revolutionen har genomfört nästan till punkt och pricka. Inom ekonomin har revolutionen dessutom gått ännu längre, varför den också har fördjupats på politikens område, både inom landet och i

förhållande till utlandet.

Strax efter landstigningen krossades vår trupp nästan till sista man, men omorganiserades och bildade en gerillastyrka. En handfull kamplystna överlevande insåg att föreställningen om spontana uppror över hela landet var en chimär. Kampen skulle tvärtom bli långvarig och kräva ett omfattande deltagande från bondebefolkningens sida. Då anslöt sig också de första fattigbönderna till gerillan och samtidigt skedde de första sammandrabbningarna. Ur numerär synpunkt var dessa anspråkslösa, men de fick stor psykologisk betydelse eftersom de skingrade den mistro gentemot landsbygdsbefolkningen som funnits hos gerillans kärna av stadsbor. Fattigbönderna å sin sida litade inte på gruppen men framför allt fruktade de regeringens hänsynslösa repressalier.

Under denna etapp inträffade två mycket viktiga saker: Fattigbönderna fick klart för sig att den brutala Batista-armén visserligen var i stånd att ödelägga deras hem, deras skördar och familjer, men inte att krossa gerillan, och att en bra utväg då var att söka skydd till liv och lem hos gerillan. Samtidigt lärde sig gerillakrigarna att det fanns ett växande behov av att vinna över landsbygdsbefolkningen på sin sida och att man i det syftet uppenbart måste erbjuda det mest efterlängtade, nämligen jord.

Under nästa etapp förde rebellarmén en kringflackande tillvaro och skaffade sig inflytande i olika områden. Ännu kunde den inte stanna länge på samma plats, men det kunde inte heller fienden, som knappast ens lyckades ta sig in i dessa områden. Efter en rad strider bildades en slags suddig frontlinje mellan de båda stridande parterna.

Den 28 maj 1957 blev en milstolpe. Då anfölls en välbevärnad och relativt välförsäkrad garnison i Uvero, som låg vid havet och hade flygfält och alltså möjlighet att få förstärkning. Rebellstyrkorna gick segrande ur denna strid, där 30 procent av de stridande krafterna dödades eller sårades och som därför blev en av de blodigaste under hela kriget. Denna seger förändrade läget fullständigt, för nu fanns det ett territorium där rebellarmén hade vunnit respekt, varifrån inga uppgifter om rebellerna läckte ut till fienden och de mycket snabbt kunde förflytta sig ned till slättlandet och attackera fiendeposteringar.

Kort därefter skedde den första uppdelningen

i två stridande kolonner. Med en ganska barnslig hänvisning till säkerheten fick den andra kolonnen heta kolonn nummer fyra. Båda kolonnerna gick omedelbart till aktion. Den 26 juli anföll de Estrada Palma och fem dagar senare Bueycito ungefär tre mil längre bort. Styrkedemonstrationerna hade nu blivit viktigare. Utan att retirera inväntade de nu förtryckarna, stoppade flera försök från fienden att ta sig upp i bergen, och mer eller mindre permanenta fronter skapades omgivna av ett vidsträckt ingenmansland, där båda sidor bröt in med straffexpeditioner.

Gerillastyrkorna fortsatte att växa. Dels anslöt sig en stor skara fattigbönder från trakten, dels ett antal medlemmar från 26-julirörelsen i städerna, och kampanan tilltog. Efter att ha slagit tillbaka en rad offensiver avtågade i februari 1958 kolonn nummer 3 under Juan Almeida mot trakten kring Santiago, plus Raúl Castros kolonn nummer 6, som blev uppkallad efter vår hjälte Frank País, som dödats några månader tidigare. Alldeles i början av mars lyckades Raúl med bedriften att ta sig över den stora landsvägen som löper genom hela Kuba och ta sig upp i Mayarí-bergen, där han bildade den Andra Fronten, också den med namnet Frank País.

Trots censuren läckte rebellarméns växande framgångar undan för undan ut och folkets revolutionära insatser nådde snabbt en höjdpunkt. Det var vid den tidpunkten som man i Havanna ville satsa på att föra ut kampen över hela landet med hjälp av en revolutionär generalstrejk, som genom samtidiga attacker skulle knäcka fienden. Rebellarmén skulle fungera som katalysator eller kanske irritationsmoment för att sätta igång denna rörelse. Våra gerillastyrkor trappade upp sina aktioner och Camilo Cienfuegos inledde sin hjältebana genom att för första gången strida organiserat på Orientes slättland.

Den revolutionära strejken blev dock en felsatsning, för man hade inte klart för sig hur viktigt det var att arbetarna stod enade och inte heller hade man givit dem möjlighet att inom ramen för sitt revolutionära arbete själva välja rätt ögonblick. Man försökte sig på en överrumplingstaktik genom skicka ut strejkuppropet via en radiosändare, men uppfattade inte att det hemliga datumet och klockslaget hade läckt ut till Batistas hejdukar

men inte nått folket. Strejkrörelsen blev ett fiasko, och ett stort antal fina revolutionärer mördades utan misskund.

Nu inträdde en visshet om att segern endast kunde vinnas genom att gerillans numerär ständigt utökades fram till dess att fiendearmén besegrats på slagfältet, och här inträffade en av de viktigaste kvalitativa förändringarna under hela krigets förlopp.

Rebellarmén hade nu breda kontakter med landsbygdsbefolkningen. Den hade stiftat en brottsbalk och en civillag, skipade rättvisa, delade ut livsmedel och tog upp skatt i de områden som stod under gerillans förvaltning. Den hade också inflytande över angränsande områden och samtidigt förbereddes de stora offensiver där den vid det laget helt demoraliserade fiendearmén på bara två månader förlorade tusen man och våra styrkor fick ett tillskott på 600 vapen.

Det stod nu klart att Batista-armén inte kunde besegra oss. Tyrannregimens trupper kunde inte längre ta sig fram på Orientes vägar, och sedan deras offensiv slagits tillbaka fick Camilo Cienfuegos och undertecknad i uppdrag att med kolonn nummer 2 och kolonn nummer 8 *Ciro Redondo* ta oss igenom Camagüey-provinsen, skaffa oss fotfäste i Las Villas och skära av fiendens kommunikationsleder. Camilo skulle sedan gå vidare och upprepa Antonio Maceos bedrift, nämligen att rycka fram hela vägen från öst till väst.

Styrkebalansen hade nu svängt till revolutionens favör. Inom loppet av en och en halv månad korsade två små kolonner med 80 respektive 140 man Camagüeys slätter, och under konstant belägring eller press från en armé som mobiliserat tusentals man nådde kolonnerna fram till Las Villas och grep sig an uppgiften att skära av ön på mitten.

Det kan tyckas märkligt och rentav ofattbart att två så små kolonner utan vare sig kommunikationer, transportmedel eller de enklaste vapen som hör det moderna kriget till, kunde slåss mot en vältränad och framför allt välbeväpnad armé. Det viktigaste är vad som skiljer de båda lägren. Ju mer utlämnad åt en skoningslös natur gerillakrigaren är, desto hemtamare känner han sig och desto bättre blir hans stridsmoral.

Den kubanske fiendesoldaten är diktatorns

springpojke, den som får de sista smulorna efter den näst siste snyltaren i en lång kedja som börjar på Wall Street och slutar med honom. Han är redo att försvara sina privilegier men bara i mån av storlek. För sin lön och andra förmåner kan han utsätta sig för vissa risker och umbäranden, men han sätter aldrig livet på spel, utan tar hellre till flykten undan gerillan. Det var alltså två olika sorts moral som ledde fram till avgörandet den 31 december 1958.

Rebellarméns överlägsenhet blev allt uppenbarare och när våra kolonner nådde fram till Las Villas visade det sig dessutom att 26 juli-rörelsen hade större folklig förankring än alla de andra rörelserna, dvs. det Revolutionära Direktoratet, Andra Fronten i Las Villas, det Socialistiska Folkpartiet och vissa gerillagrupper som tillhörde Autentiska Organisationen. Till största delen berodde detta på Fidel Castros lyskraft, men också på att vår revolutionära linje var rättfärdigare.

Här slutar den väpnade kampen, men de män som når fram till Havanna efter två års hård kamp i Orientes bergstrakter och slättland, på Camagüeys slätter och i Las Villas berg, slätter och städer är ideologiskt sett inte längre desamma som landsteg på Las Coloradas' strand eller anslöt sig i kampens allra första skede. Deras skepsis mot landsbygdsbefolkningen har förbytts i vänskap och respekt för fattigböndernas integritet, och i stället för en total brist på erfarenhet av tillvaron på landsbygden finns nu en fullödig medvetenhet om all den nöd som där råder. En handfast praktik har sopat undan allt fäktande med statistik och teori.

I och med jordreformen, som började genomföras i Sierra Maestra, konfronteras så dessa människor med imperialismen. De vet att jordreformen bildar den grund på vilken

det nya Kuba ska byggas, de vet också att jordreformen kommer att ge mark åt alla de egendomslösa, men samtidigt frånta orättmätiga jordägare deras egendom, och de vet att de allra orättmätigaste också är inflytelserika män i USA:s utrikesdepartement och regering. Men de har lärt sig att möta svårigheter rakryggade och tappra och framför allt med folkets stöd och de har redan sett den framtid i frihet som väntar bortom umbärandena.

Resan fram till detta mål blev lång och mycket förändrades på vägen. Jämsides med de kvalitativa förändringarna på slagfältet, förändrades också gerillans sociala sammansättning och befälens ideologi. Fattigbonden har bidragit med sin styrka, sin tålighet, sin lokalkännedom, sin kärlek till jorden och längtan efter en jordreform. Akademikern har givit sitt lilla teoretiska bidrag. Arbetaren har en organisatorisk gåva och medfödd känsla för samling och enighet. Men framför allt har rebellarmén varit ett föredöme och något mycket mer än ett "irritationsmoment", för den gav folket mod och kraft att resa sig och inte längre frukta bödlarna. Aldrig tidigare hade vi haft så klart för oss vad samverkan innebär. Vi fick uppleva hur denna samverkan mognade, när vi visade att en väpnad resning kan ge resultat och att människan är stark när hon till försvar mot andra människor har ett vapen i handen och blicken riktad mot segern, och när fattigbönderna lärde oss alla de tillvarons hemligheter och den styrka som krävs för att överleva och segra i Sierra Mastras berg, den uthållighet och den offervilja som krävs för att föra ett folk vidare på vägen mot sin framtid.

Översättning: Eva Sjöblom